

Polly Stenham over *Dat Smoel*

De programmering van het Britse Royal Court Theatre wordt voor een flink deel bepaald door jonge schrijvers, de laatste tijd vooral vrouwen. Boegbeeld van deze nieuwe generatie toneelschrijfsters is de inmiddels tweeëntwintigjarige Polly Stenham. Een goedlachse, eigentijdse dame met stijlvol gebleekte haren. Op het oog een doorsnee letterenstudente. Tikje eigenwijs hangend aan een koffietafel met haar sneakers op de bank. Niets verraadt dat dit de schrijfster is die op negentienjarige leeftijd de Londense theaterscene op zijn kop zette met haar debuut *Dat Smoel* ('That Face').

Het is 2006 wanneer Polly Stenham - net begonnen aan een studie Literatuurwetenschappen - een plaats weet te bemachtigen in de jaarlijkse workshop voor jong schrijftalent van het Royal Court Theatre. Tijdens die workshop schrijft ze *Dat Smoel*. Het Royal Court Theatre is dermate onder de indruk dat men besluit het stuk in april 2007 op de planken te brengen. De voorstelling wordt overstelpt met lovende recensies. Een gezaghebbende recensent spreekt zelfs over: "één van de meest verbijsterende debuten die ik in mijn dertigjarige carrière als toneelrecensent gezien heb!" Stenham wint verschillende prestigieuze prijzen: de Evening Standard's Charles Wintour Award, de Critics' Circle Award voor meest veelbelovende toneelschrijver en de prijs voor beste nieuwe stuk van de Theatrical Management Association. Een jaar later schrijft ze haar tweede stuk: *Tusk Tusk* - dat net als *Dat Smoel* over de problematiek van afwezige ouders gaat. Opnieuw een daverend succes. Inmiddels werkt Stenham in de opdracht van the British Arts Council aan een filmbewerking van haar eerste stuk *Dat Smoel*.

De loopbaan van Polly Stenham mag dus gerust een bliksemcarrière genoemd worden. Een carrière die zij naar eigen zeggen voor een groot deel te danken heeft aan haar vader - de voormalig Unilever topman Anthony 'Cob' Stenham.

"Naar toneel gaan is iets dat ik van jongs af aan al met hem deed. We gingen naar The Royal Court of The Arcola, om stukken te zien van Pinter, Sarah Kane en ga zo maar door. Ik herinner me nog dat ik als tienjarige een krankzinnig stuk zag vol ontrouw en geweld en dat ik alleen maar dacht: 'Dit is echt niet normaal, maar wel briljant'. Dankzij mijn vader kreeg ik een idee hoe een toneelstuk werkt. Het zou gewoon niet waar zijn als ik zou zeggen dat ik m'n Nintendo Wii uitzette en zomaar een stuk schreef".

"Mijn vader stierf aan een hartaanval, één dag nadat we hoorden dat het stuk opgevoerd zou worden. Het was fijn dat hij het grote nieuws nog meegekregen heeft. Hij was erg blij. Het had geweldig geweest als hij de voorstelling had kunnen zien, maar dat hij wist dat die er zou komen was op een rare manier genoeg". Het stuk is dan ook aan hem opgedragen: "Voor Cob, Die met de goden meekijkt. Mijn favoriete date, erg gemist, deze is voor jou."

Haar inspiratie haalt Stenham voornamelijk uit haar dagelijks leven, verhalen van anderen en toneelstukken die ze eerder zag. Zelf noemt ze als inspiratiebronnen voor *Dat Smoel* bijvoorbeeld *A Streetcar named desire* van Tennessee Williams en Edward Albee's *Who's afraid of Virginia Woolf*. Ze vertelt hoe *Dat Smoel* het levenslicht zag: ze ging zitten voor een leeg vel papier en schreef het woord 'Henry' op.

"Ik had van te voren heel weinig bedacht. Ik had twee dingen om me aan vast te houden. Een beeld in mijn hoofd en een verhaallijn. Die liet ik op elkaar botsen. Ik weet niet of ik altijd op die manier zal blijven werken, maar zo is *Dat Smoel* in ieder geval ontstaan. Ik doe een warming up voordat ik aan een nieuwe scène begin. Ik schrijf misschien een monoloog om er een beetje in te komen. Als ik te snel begin wordt het niks. Ik moet eerst de swing een beetje te pakken hebben". Geen uitgebreide research dus: "Ik heb uitgezocht wat het

effect van valium is op mensen. Ik heb wat gelezen over wetgeving rondom geesteszieken. Een paar dingen opgezocht over alcoholisme. Oh...en ik heb de pratende klok gebeld!

"Er zit ook behoorlijk wat van mijzelf in Mia en Henry. Niet in wat ze overkomt, maar in hun persoonlijkheden. Het klinkt misschien cliché, maar het gaat er vooral om dat je goed kijkt en luistert". "Zo hoorde ik van een leraar een verschrikkelijk verhaal over een jongen van vijftien, zestien, die altijd te laat kwam en er dan vreselijk beroerd uitzag. Hij probeerde altijd zo vroeg mogelijk weer weg te komen. Uiteindelijk kwamen ze erachter dat hij snel naar huis moest om de kots van zijn alcoholistische vader op te ruimen – vóórdat zijn moeder thuis kwam".

"Wat me echt raakt is dat zoveel mensen hun eigen moeder of vader in *Dat Smoel* herkennen. Bij het theater op West End zag ik een volwassen man bij de uitgang staan die tranen met tuiten huilde. Een man met grijze haren in een duur pak, die maar huilde en huilde. Ik keek naar hem vanaf de overkant van straat. Een heel vreemd gevoel. Alsof je een kogel afgeschoten hebt die dan door het theater vliegt en plots iemand raakt. Dan denk je bij jezelf: Oh mijn god, dit soort dingen komen zoveel vaker voor dan men weet, maar het is taboe om erover te praten".

Theater is het middel bij uitstek om die taboes te doorbreken. "Toneel is erg extreem. Als het slecht is, is het verschrikkelijk slecht. Als het goed is, is het de beste manier om een verhaal te vertellen. Omdat het live voor je neus gebeurt en het je kan raken op een manier die volgens mij onmogelijk is op een plat bioscoopscherm of met de afstand van een boek". "Toneel is altijd net dat beetje meer voyeuristisch omdat jijzelf de vierde wand bent. Je kijkt naar mensen in situaties en op plaatsen die je normaal niet ziet. Dat maakt het zo spannend. Voor mij betekent voyeurisme dat je dingen ziet die privé hadden moeten blijven".

"Hoe zei Charlie Chaplin het ook alweer? Van dichtbij zijn de dingen tragisch, van een afstand grappig. Ik geloof dat dit waar is. Ik had zelf nooit verwacht dat *Dat Smoel* ook grappig zou zijn. De eerste keer dat het hardop gelezen werd, was ik absoluut verbijsterd dat mensen moesten lachen. Ik dacht, godver, dit is slecht, waarom lachen die mensen? Omdat het einde zo triest is, dacht ik altijd dat de rest van het stuk ook triest was".

Inmiddels weet Stenham beter: "Ik geloof dat het heel belangrijk is om een lach te hebben, waarmee je de spanning doorbreekt. Pas dan kun je verder gaan, naar het volgende punt in het verhaal. De helse momenten moet je verdienen. Tijdens de meest tragische episodes van mijn eigen leven maakten we ook altijd grapjes – ze horen bij elkaar: tragedie en komedie. Mijn favoriete stukken zijn beide".

"Uiteindelijk wil ik de levens van mijn publiek een beetje overhoop gooien. Ik hoop dat ik ze aan het denken kan zetten over iets dat mij erg aan het hart gaat: onze verantwoordelijkheid voor de mensen waar we van houden – wanneer je bij ze weg moet gaan, wanneer je dingen beter maakt en wanneer je ze juist slechter maakt als je probeert te helpen. En wanneer je mensen helpt door gewoon weg te lopen. Soms maakt liefde de dingen juist erger".